

**Ylioppilastutkintolautakunta
Studentexamensnämnden**

ERITYISJÄRJESTELYT YLIOPPILASTUTKINNOSSA

SURE 12.2.2025

Tiia Kiuru

Perusteet erityisjärjestelyille

- sairaus tai vamma
- vaikea elämäntilanne
- lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus
- vieraskieliset: opetuskielen puutteellinen hallinta

Milloin haetaan?

- Hakemus tehdään mieluiten silloin, kun kokelas ilmoittautuu tutkintoon ensimmäisen kerran
- Voidaan tehdä aikaisemminkin
- Vieraskieliset kokelaat: Hakemus on tarkoituksenmukaista tehdä ennen tutkinnon aloittamista, mutta vasta siinä vaiheessa, kun kokelaalla on kokemusta lukio-opintojen suorittamisesta ja lausunnonantajilla on riittävästi tietoa kokelaan kielitaidosta.
- Voidaan tehdä myös hajautetun tutkinnon ollessa kesken

Äkillisesti sairastuneet

- Ilmoittautumisen mitätöinti (Oma ilmoitus: sairaus)
- Rehtorin päätös: lepäämiseen tarkoitettu tila, erillinen pienryhmätila, erillinen yksilötila
- Muissa erityisjärjestelyissä yhteys lautakuntaan (esim. lisäaika)
  - rehtorin päätös samalle päivälle
  - lautakunnan päätös samalle päivälle ja seuraaville koepäiville

Ylioppilaaksi valmistuneiden ja muiden kuin lukion opiskelijoiden hakemukset

- Jos erityisjärjestelyille tutkinnon kokeisiin on tarvetta aikaisemman päätöksen voimassaolon päätyttyä, tulee niitä hakea uudestaan. Hakeminen tapahtuu lukion kautta. **Hakemukseen voi liittää aikaisemmat lausunnot, mikäli tilanteessa ei ole tapahtunut muutosta.** Jos aikaisempaa lausuntoa ei ole, sitä ei ole saatavilla, tai tilanne on muuttunut, tulee hakemukseen liittää uusi lausunto. **Lukiolla ei ole velvollisuutta laatia muille kuin omille opiskelijoilleen uutta lausuntoa.** Tarvittaessa uuden lausunnon voi hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta. Kun erityisjärjestelyitä haetaan **vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellisen hallinnan perusteella, tarvitaan aina uudet lausunnot.**

Ei tarvitse hakea lupaa lautakunnalta:

Ilman lautakunnan erillistä lupaa kokelaalla saa olla tarvittaessa käytössään:

- resepti- ja käsikauppalääkkeitä
- sairauden hoidossa välttämättömiä välineitä
- vammaisuuden edellyttämät tavanomaiset apuvälineet
- suurennuslasi, lisävalaisin tai värillinen viivain tai kalvo
- korvatulpat tai kuulosuojaimet

- Koetilan istumajärjestystä laadittaessa sijoittelussa voidaan ottaa huomioon kokelaan erityiset tarpeet. Lukio kuitenkin päättää kokelaiden sijoittelusta. Kokelaan mahdollisia erityistarpeita (esimerkiksi vessapassi) voidaan ottaa huomioon myös wc-taukojen järjestämisessä.

Sairaus tai vamma, erityisen vaikea elämäntilanne

- Sairaudesta tai vammasta lausunnon voi antaa:
  - lääkäri, psykologi, terveydenhoitaja, sairaanhoitaja
  - OmaKanta
- Erityisen vaikeasta elämäntilanteesta lausunnon voi antaa esimerkiksi
  - kuraattori, psykologi, terveydenhoitaja, lääkäri
  - OmaKanta
- Em. Lausuntojen täydennys: esim. rehtori ja erityisopettaja
- Lausunnoista tulee ilmetä koesuoritusta heikentävä syy ja syyn vaikutukset kokeiden suorittamiseen.

Mahdolliset erityisjärjestelyt

- Erillinen tila (pienryhmä-, lepo-, tai yksilötila)
- Lisäaika: 2 tuntia, myös ehdollisena: Sairauskohtauksen sattuessa (ennakoimaton tilanne sairauden hoidossa) kokelas saa ylittää kirjoitusajan enintään kahdella tunnilla.
- Suurempi näyttö ja/tai suurempi kirjasinkoko
- Säädettävä työskentelyasento
- Avustaja (2 vaihtoehtoa)
- Avustettu tulostus
- Ääniaineistoltaan rajoitettu koe
- Näkövammaisen apuvälineillä suoritettava koe

Näkövammaisen kokelaan koe

- **Näkövammaisen apuvälineet ja tavanomainen koe:** Jos näkövammaisen kokelas ei pysty käyttämään koejärjestelmän ohjelmia selviytyäkseen tavanomaisen kokeen suorittamisesta, hän voi hakea näkövammaisen erityisjärjestelyitä ja listata tarvitsemansa apuohjelmat.
- **Näkövammaisen apuvälineet ja erityisjärjestelykoe:** Jos näkövammaisen kokelas ei pysty selviytymään näköä vaativista tehtävistä, hän voi hakea näkövammaisen erityisjärjestelyiden lisäksi erityisjärjestelykoetta. Erityisjärjestelyä voi hakea jo lukio-opintojen alkupuolella.

Kuulovammaisen kokelaan koe

- Ääniaineistoiltaan rajoitettu koe
- Arvosanojen pisterajat ovat samat kuin muiden kokelaiden suorittamassa kyseisen aineen kokeessa. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi poistamalla kuullun ymmärtämisen tehtävät, jolloin pisteet lasketaan kaavan avulla: tavanomaisen kokeen enimmäispistemäärä x (kokelaan muista kokeen osista saama pistemäärä / kokeen muiden osien enimmäispistemäärä)

Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus

- Asiantuntijan (erityisopettaja, psykologi tai puheterapeutti) tekemä vaikutusarvio perustuu kokonaisarviointiin testituloksista, opettajien lausunnoista ja muista havainnoista.
- Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden vaikutus ylioppilastutkinnossa luokitellaan neliportaisella asteikolla: ei vaikuta, vaikuttaa jonkin verran, vaikuttaa merkittävästi ja vaikuttaa erittäin paljon. Luokittelu vaikuttaa myönnettäviin erityisjärjestelyihin.

- Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden perusteella mahdollisia erityisjärjestelyitä:

	Vaikuttaa jonkin verran	Vaikuttaa merkittävästi	Vaikuttaa erittäin paljon
Lisäaika 2 h		X	X
Oikeus suurentaa kirjasinkokoa	X	X	X
Oikeus käyttää suurempaa näyttöä	X	X	X
Erillinen pienryhmätila			X

Vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellinen hallinta

- Hakemus on tarkoituksenmukaista tehdä ennen tutkinnon aloittamista, mutta vasta siinä vaiheessa, kun kokelaalla on kokemusta lukio-opintojen suorittamisesta ja lausunnonantajilla on riittävää tietoa kokelaan kielitaidosta.
- Koulunkäynti: Jos kokelas on käynyt koulua, jossa opetusta annetaan vieraalla kielellä, suomenkieliseksi opiskeluksi katsotaan kuitenkin aika, jonka opiskelija on osallistunut suomen kieli ja kirjallisuus tai suomi toisena kielenä ja kirjallisuus –opetukseen ja ruotsinkieliseksi opiskeluksi aika, jonka opiskelija on osallistunut ruotsin kieli ja kirjallisuus tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus –opetukseen. Koulunkäyntiin suomeksi tai ruotsiksi luettavasta ajasta ei vähennetä loma-aikoja, vaikka opiskelija olisi viettänyt ne muualla kuin Suomessa.

Vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellinen hallinta

- Hakemukseen liitetään lausuntona kahden opettajan arvio vieraskielisen kokelaan opetuskielen puutteellisen hallinnan vaikutuksesta opintomenestykseen
- Opettajista toinen on äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja tai suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opettaja. Toinen opettaja on reaaliaineen opettaja.
- Mahdollinen erityisjärjestely: kaksi tuntia lisäaikaa muihin kuin vieraiden kielten kokeisiin

Huomioiminen arvostelussa:

- Poikkeus kokelaiden yhdenvertaisen arvostelun periaatteesta
- Vain hylättyjä arvosanoja voidaan korottaa
  - Mahdollista useassa aineessa
  - Ei riipu myönnettyistä erityisjärjestelyistä
  - Ei erillistä päätöstä (käsittely näkyy tulosluetelossa)
  - Ei mahdollista vieraskielisyyden perusteella
  - Ei mahdollista takautuvasti

